

Neutronska aktivacija antimona

Dunja Ivković

Mentor: dr. sc. Milivoj Uroić

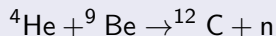
29.01.2019.

INTERAKCIJA NEUTRONA S MATERIJOM

- Neutroni nemaju naboj → nema Coulomb interakcije → važni za proučavanje nuklearnih sila
- Zbog manjka elektrostatske interakcije otežano je fokusiranje neutronske snop i energijska razlučivost
- Interakcije s elektronima su zanemarive → izazov pri detekciji

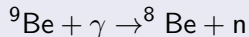
IZVOR NEUTRONA

- Bombardiranje α esticama:

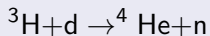
Nastali neutroni nisu monoenergijski.

- γ reakcije:

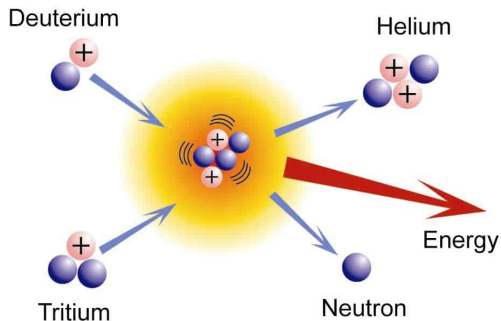

INTERAKCIJA NEUTRONA S MATERIJOM

IZVOR NEUTRONA

$$E_n \simeq 14.1\text{MeV}$$

KLASIFIKACIJA NEUTRONA PO ENERGIJI

- $E_n \simeq 0.025\text{eV}$ - termalni neutroni
- $E_n \simeq 1\text{eV}$ - epitermalni neutroni
- $E_n \simeq 1\text{keV}$ - spori neutroni
- $100\text{keV} < E_n < 20\text{MeV}$ - brzi neutroni
- $E_n > 20\text{MeV}$ - ultrabrzi neutroni

Vrsta interakcije s materijom ovisi o energiji upadnih neutrona.

DOMINANTNE REAKCIJE TERMALNIH NEUTRONA:

- (n,γ) reakcija na parno-neparnim i neparno-parnim jezgrama
- (n,α) reakcije na laganim neparno-neparnim jezgrama
- p-neparna i n-parna jezgra $\rightarrow$ neparno-neparna jezgra
- teke p-parne i n-neparne jezgre $\rightarrow$ fisija

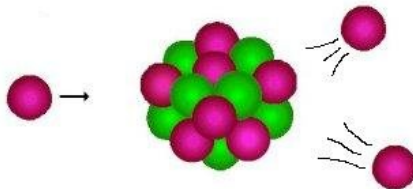
INTERAKCIJA NEUTRONA S MATERIJOM

DOMINANTE REAKCIJE BRZIH NEUTRONA

$(n, 2n)$ reakcija na p-neparnoj i n-parnoj jezgri

(n, p) reakcija na n-neparnoj i p-parnoj jezgri

→ NEPARNO-NEPARNA JEZGRA

INTERAKCIJA NEUTRONA S MATERIJOM

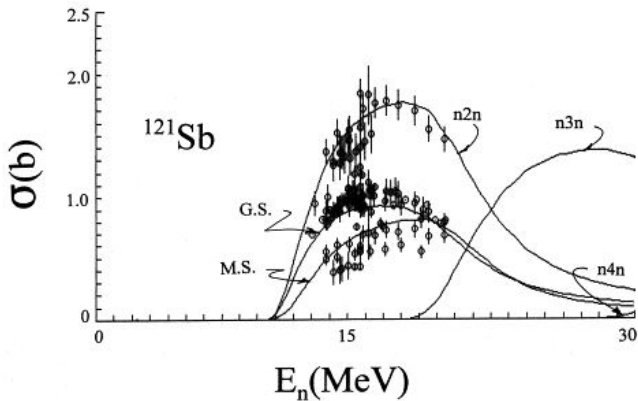

Figure: Udarni presjek brzih neutrona za ^{121}Sb . Preuzeto iz [3].

NUKLEARNI RASPADI

Broj raspada proporcionalan je broju jezgara

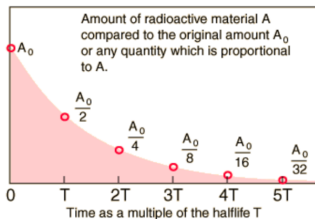
$$\frac{dN}{dt} = -\lambda N(t)$$

λ je vjerojatnost prijelaza (konstanta raspada)

$$N(t) = N_0 e^{-\lambda t}$$

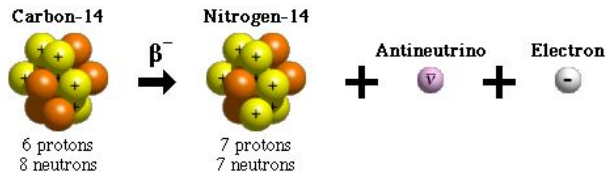
Vrijeme poluživota:

$$T_{1/2} = \frac{\ln(2)}{\lambda}$$

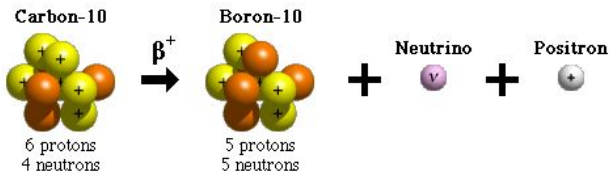

NUKLEARNI BETA RASPADI

Beta-minus Decay

Beta-plus Decay

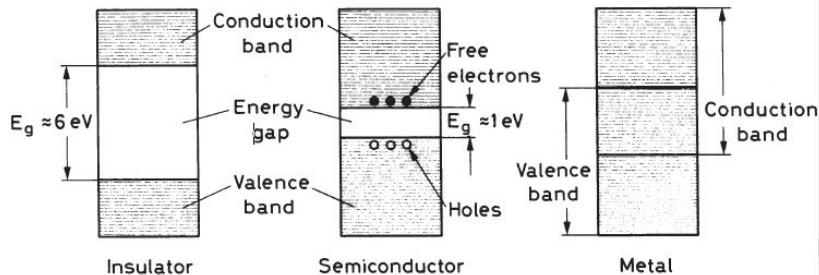

Apsorpcija upadnog zračenja preko interakcije gama zračenja sa materijom:

- Fotoelektrični efekt
- Comptonovo raspršenje
- Tvorba para

Prolazak elektrona $\rightarrow$ elektron-šupljina parovi

GERMANIJSKI DETEKTOR

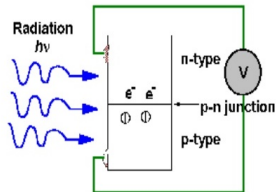

Energijske vrpce izolatora, poluvodiča i vodiča.

GERMANIJSKI DETEKTOR

PREDNOSTI

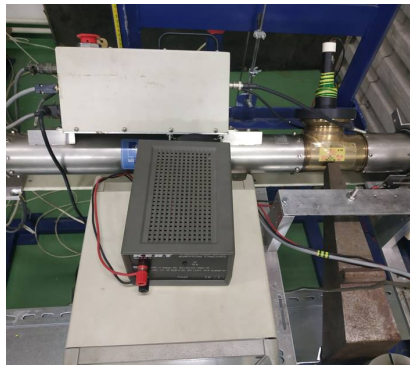
- Visoka rezolucija mjerenja energije
- Odziv linearan s energijom i ne ovisi o tipu zračenja koje ga je uzrokovalo
- Zanemariva apsorpcija energije
- Male dimenzije detektora

EKSPERIMENTALNI POSTAV

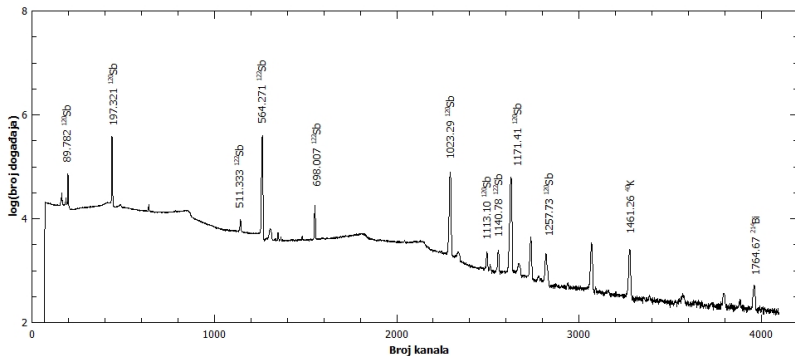

Germanijski detektor

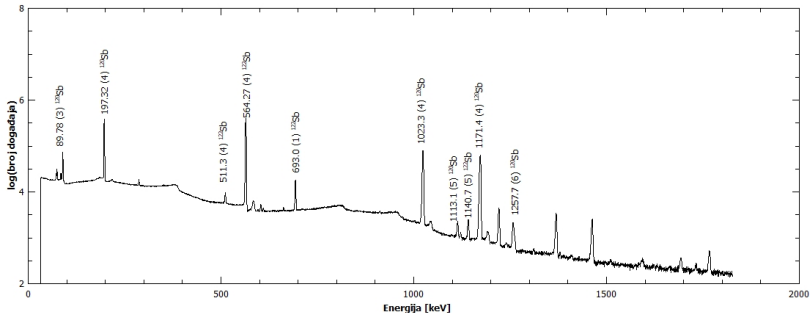
Neutronski generator

IZMJERENI SPEKTAR

Spektar izmjeren germanijskim detektorom nakon 32 dana mjerenja.

IZMJERENI SPEKTAR

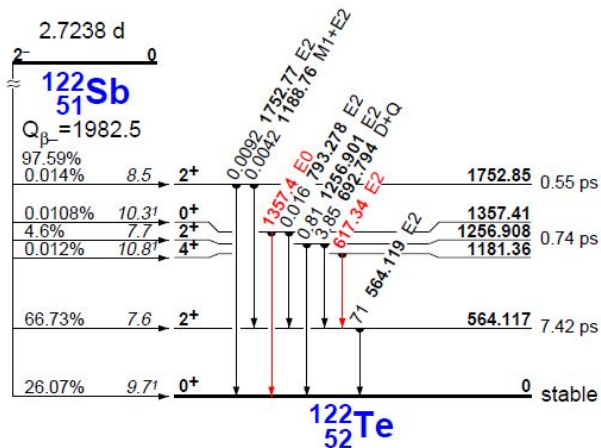

Spektar izmjeren germanijskim detektorom nakon 32 dana mjerenja s kalibriranom skalom energije. Prikazani su samo vrhovi antimona.

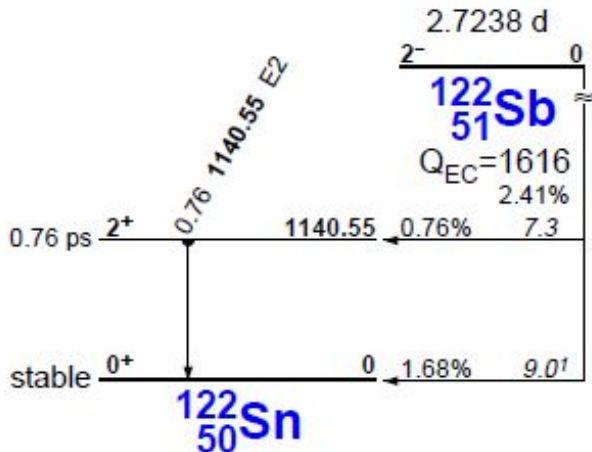

Table: Usporedba izmjerenih energija i tabličnih vrijednosti [5]. Navedene su srednje vrijednosti te pripadne devijacije u zagradi.

Izmjereno [keV]	Tablino [keV]	Izotop
89.78 (3)	89.8 (3)	^{120}Sb
197.32 (4)	197.3 (3)	^{120}Sb
511.3 (4)	511	^{120}Sb
564.27 (4)	564.24 (4)	^{122}Sb
693.0 (1)	692.65 (4)	^{122}Sb
1023.3 (4)	1023.3 (4)	^{120}Sb
1113.1 (5)	1113.4 (6)	^{120}Sb
1140.7 (5)	1140.67 (4)	^{122}Sb
1171.4 (4)	1171.7 (3)	^{120}Sb
1257.7 (6)	1256.93 (4)	^{122}Sb

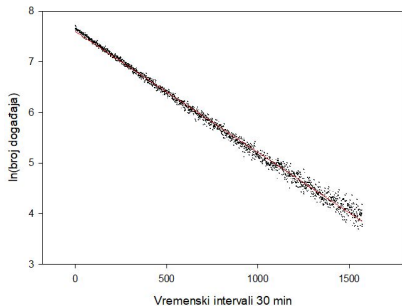
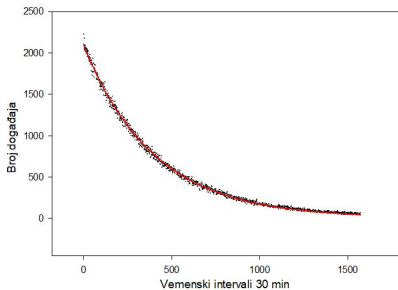

Preuzeto iz [4].

Preuzeto iz [4].

Iz vrhova najvećeg intenziteta određeno je vrijeme poluživota.

Primjer analize podataka za vrh na energiji 564.3 keV.

Napravljen je fit na funkciju

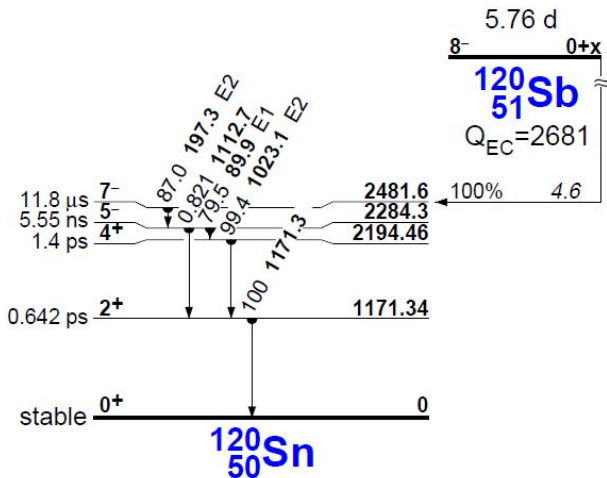
$$y = y_0 + Ae^{-x/B}$$

iz čega je iz parametra B određeno vrijeme poluživota.

Energija [keV]	$T_{1/2}$ [dan]
564.27 (4)	2.720 ± 0.004
693.0 (1)	2.80 ± 0.04

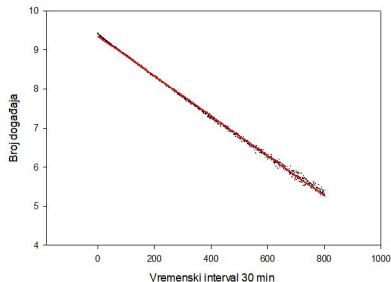
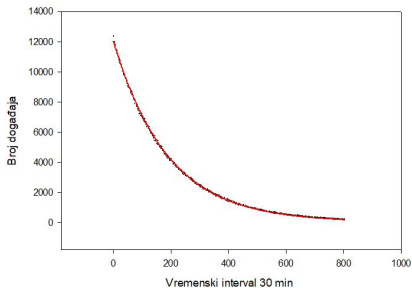
Tablina vrijednost poluživota [2]:

$$T_{1/2} = (2.7238 \pm 0.0002) \text{ dana}$$

Preuzeto iz [2].

Iz vrhova najvećeg intenziteta određeno je vrijeme poluživota.

Primjer analize podataka za vrh na energiji 1023.3 keV.

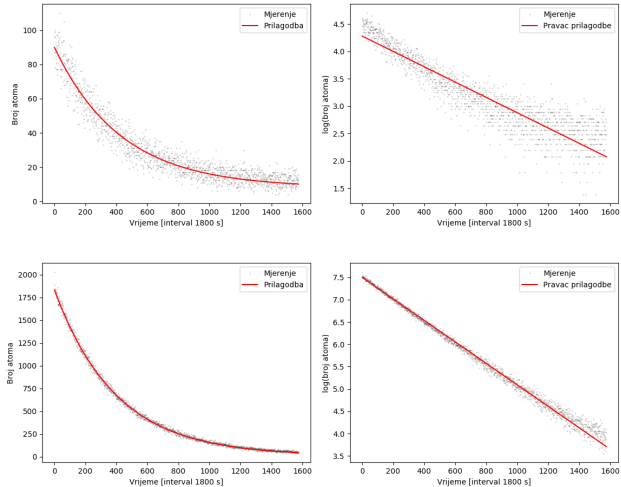

Figure: Prvi red: energijski vrh 1113.1 keV
Drugi red: energijski vrh 1023.3 keV.

Napravljen je fit na funkciju

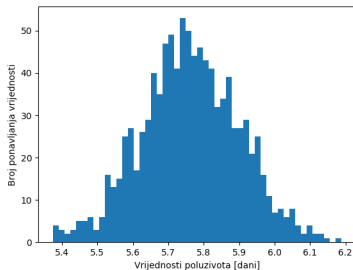
$$y = y_0 + Ae^{-x/B}$$

iz čega je iz parametra B određeno vrijeme poluživota.

Energija [keV]	$T_{1/2}$ [dan]
89.78 (3)	4.6 ± 4
197.32 (4)	5.28 ± 0.07
1023.3 (4)	5.75 ± 0.02
1113.1 (5)	6.2 ± 0.2
1171.4 (4)	5.74 ± 0.02

Tablina vrijednost poluživota [1]:

$$T_{1/2} = (5.76 \pm 0.02) \text{ dana}$$

Figure: Histogram vrijednosti poluzivota dobivenih u 1000 simulacija raspada. Dobivene vrijednosti su podijeljene u 50 binova širine 0.0163 dana.

$$T_{1/2}(^{120m1}\text{Sb}) = (5.8 \pm 0.1) \text{ dana.}$$

- [1] T. Tamura: Nuclear Data Sheets for $A = 122$, Nuclear Data Sheets Volume 108, Issue 3 (2007), 455-632
- [2] K. Kitao, Y. Tendow, A. Hashizume: Nuclear Data Sheets for $A = 120$, Nuclear Data Sheets Volume 96, Issue (2002), 241-390
- [3] A.B. Smith, A Fessler: Neutrons and antimony: measurement, interpretation and evaluation, Annals of Nuclear Energy Volume 28, Issue 6 (2001), 531-552
- [4] R. B. Firestone, V. S. Shirley: Table of isotopes, 8th edition (1977)
- [5] National Nuclear Data Center:
<http://www.nndc.bnl.gov/nudat2/>

Hvala na pažnji!